

izhaja vsaki torek in soboto. Ako pade na ta dneva praznik, dan poprej.

Uredništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9, kamor je naslavljati pisma.

Nefrankirana pisma

se ne sprejemajo, enako se ne uvažujejo pisma brez podpisa.

Rokopisi

dopisov se ne vračajo.

GORICA

TELEFON št. 201.

stane na leto 10 K, za pol leta 5 K, za četrt leta 2-50.

Upravištvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“ ulica Vetturini št. 9.

Za oglase

se plačuje od četverstolpne peti vrste po 14 vin., za večkratni natis primeren popust.

Posamezne številke

stanejo 8 vin. in se prodajajo v raznih goriških trafikah.

St. 47.

V Gorici, v torek dne 17. junija 1913.

Leto XIV.

Deželni šolski zalog in „Soča“.

Kratkega spomina so naši liberalci, ko pišejo razne stvari iz ravno pretekle dobe. Da ne bodo naših begali zopet po nepotrebnem s kakimi »podatki« in pojasnili o delovanju naših poslancev, naj pojasnimo tu zadevo deželnega šolskega zalogu. »Soča« se je grdo razkoračila v svoji zadnji številki in zabrusila v svet grdo laž, da so naši poslanci bili proti temu zalogu. Resnica je ravno nasprotno. Ako pogledamo poročila iz one dobe, vidimo, da so bili ravno naši poslanci tisti, ki so delali na vse pretege na to, da bi se tudi pri nas ustanovil deželni šolski zalog. Pri vladni so izposlovali, da je ta že sestavila dotični zakonski načrt ter ga predložila našemu deželnemu zboru. Deželni zbor je bil sklican dne 28. dec. 1898. V prvi seji, ki je bila ta dan, naznanil je takratni dež. glavar Franc grof Coronini vladin predlog radi podpiranja okrajnih šolskih zalogo s prispevki deželnega zalogu. Slovenski poslanci so zahtevali, naj bi se razpravljalo o tem predlogu potom nujnosti, pa niso prodrli. Vladin predlog so porabili radikalni Italijani v mestu, da so jeli pritiskati na deželnega glavarja, dokler ni odstopil, ter da so uprizorili poulične demonstracije proti takratnemu knezonadškofu dr. Missi-ji, o katerem so sodili, da bo glasoval za deželni šolski zalog, kar bi bil tudi v resnici storil. Dne 7. in 14. januarja 1899 je bila napovedana seja deželnega zbora, ki se pa ni mogla obdržavati, ker so došli v dvorano samo slovenski poslanci.

Italijanski poslanci so izjavili v pismu do namestnika deželnega glavarja dr. Gregorčiča, da ne pridejo k sejam, dokler bo na dnevni red vladin predlog o deželnem šolskem zalogu, in da četudi tega ne bo, ne pridejo, ako bo navzoč knezonadškof, dokler so v manjšini vsled odstopa zastopnika mesta Gorice Franca grofa Coroninija. Dne 14. januarja je naznanil deželni podglavar poslancem pismenim potom, da je deželni zbor po Najvišjem povelju odložen.

Dne 10. aprila 1899. je bil imenovan za deželnega glavarja dr. Pajer.

Pred imenovanjem pa se je moral zavezati, da njegovi pristaši ne bodo nasprotovali vladnemu predlogu v zadevi dež. šol. zalogu, marveč da se izrečejo zanj, četudi v spremenjeni in precejeni obliki.

Za dan 15. aprila 1899. je bil deželni zbor zopet sklican, da bi nadaljeval svoje pretrgano delo, a slovenskih poslancev ni bilo k prvi seji. Udeležiti se niso hoteli zbiranja na negotovo. Začela so se med Italijani in med Slovenci pogajanja, ki so pa ostala brezuspešna in tako je bilo deželnozborsko »zasedanje« dne 30. junija 1899, zaključeno, ne da bi se bila vršila ena sama seja.

Šele 2. aprila 1900 je prišlo zopet do deželnozborskega zasedanja in tudi tega zasedanja so se naši poslanci udeležili še-le takrat, ko so zadobili od italijanskih poslancev zagotovilo, da bodo tudi italijanski poslanci glasovali in s tem torej omogočili vsprejetje zakonskega načrta glede letnega deželnega prispevka okrajnim šolskim zalogom v znesku 250.000 K, ki je bil tudi v resnici vsprejet v VII. seji tega zasedanja dne 3. maja l. 1900.

To je torej resnica glede tega vprašanja. In še britkejša resnica je ta, da bi bila ta zadeva še ugodnejše rešena, da se ni pojavil med slovenskimi poslanci uskok dr. Tuma, vstvaritelj liberalne stranke in provzročitelj razkola na Goriškem, ki je slovenskim poslancem takrat začel nagajati na vse možne načine ter navajati tako vedo na italijanski mlin, mož, ki je s svojim in s postopanjem tedanjega svojega pobratima Gabrščka napravil goriškim Slovincem toliko zla, da je bodo še leta in leta težko občutili. In slični možje, kakoršen je dr. Tuma silijo tudi danes med nami na površje. Ti, Slovensko Ljudstvo, pa glej, da ne pojdeš več takim ljudem na limanice!!

Nemška doslednost.

Lanske jeseni, ko je bila začela vojska na Balkanu in so združeni Slovani že bili dosegli prve zmage, takrat po nemških listih ni bilo čitati drugega kot vedno tožbo, da je treba to vojsko omejiti ali če le mogoče morda še ustaviti. Posebno se je takrat odlikovala

dunajska »Reichspost«, ki je bila polna strahu in groze zaradi »ljube« Turka. Tem gospodom je bila bilo skrajno neljubo, da so se pokazali Slovani tako odločni in tako zagoviti. Turki pa take gnjile mevže kakoršnih svet še ni videl. Seveda so gledali nemški časnikarji po večini skozi pobarvane očali, da niso uvideli resnice, čeravno tudi med nemškimi politiki ni manjkalo mož, ki so takoj presodili položaj in njegov pomen. Ti možje kot n. pr. odlični politik Bärnreither so svetovali koj od začetka, da je treba spremeniti kurz naše zunanje politike, ker drugače homo dosegli le polom. Seveda se nikdo za take besede ni brigal, kajti vse je bilo prepričano, da bo najmanjši nemški časnikarski frkolin komandiral, kaj naj napravijo Slovani na Balkanu.

Prišlo je svoj čas bilo že tako daleč, da je moral celo sam sivolasi vladar pokazati pot, kje in kako je treba začeti, a tudi tega niso po večini razumeli, četudi je bilo precej jasno, da se gre na Balkanu za to, da gremo skupno in sporazumno z Rusijo naprej ali da brez Rusije — nazadujemo v svojih balkanskih koristih.

Pa takrat je bilo vse kakor slepo, nikdo ni hotel razumeti koristnih namigljajev od visokih strani, ker je vse pričakovalo, da bodo morda Slovani vendar še tepeni.

Tako so balkanski zavezniki med veliko nemško nejevoljo pometli Turka iz Evrope in prišlo je do mirovnih pogajanj. Ker so se tu pokazali nekateri nedostaki, je zopet bilo nemško časopisje po dolgem času prijetno razigrano. Ker niso bili tepeni od Turka, tako so računili prav s sladkostjo ti gospodje, se bodo pa med sabo poklali in pomorili. To je že bilo veselje pri dunajski »Reichsposti«, ki je postala v zadnjem času skoro najbolj zagrizen protislovanski list v Avstriji.

In naenkrat so pokazali ti ptiči svojo doslednost: prej so obsojali vojsko na vse mogoče načine, ker je bila Slovanom na korist, sedaj so s trepetajočim srcem pričakovali dne, da se bodo pograbili Srbi in Bolgari. Naravnost hujskali so nekateri nemški listi Bolgare proti Srbom in jim namigovali, da bi jim za slučaj vojne prišli mi na pomoč na škodo Srbom, ker Bolgare ba-

je »ljubijo« naši Nemci kot rodne brate, le Srbom ne morejo trpeti. Bodi očitno povedano, da »ljubijo« ene kot druge, le Bolgare bi bili radi sedaj nahujskali proti Srbom in nasprotno. Tisti gospodje, ki so obsojali vojsko proti neverniku Turku, tisti gospodje so si iz srca želeli vojske med Slovani.

Toda — račun se jim ni posrečil. Ruski car je posegel vmes in v znanih pismih na srbskega in bolgarskega kralja pojasnil balkanskim Slovanom nesmisel tega početja. Posebno je povdabil car slovansko vzajemnost, bratstvo in edinstvo. Te carske besede so seveda imele svoj popolen učinek in še tisto malo diferenc, ki so prej obstojale, je sedaj odstranjenih. V miru in bratski slogi se bodo zmagoviti balkanski Slovani dogovorili o bodočih mejah v pridobljenih ozemljih.

V dunajskih uredništvih pa žalibog ni takega miru in sloge. Ko sti prišli omenjeni carjevi pismi na dan in so vse nemški časnikarji zagledali tam besedo Slovani, slovanska sloga itd. so kar poskočili. V uredništvu »Reichsposte« so dobili kar turško kolero, tako jih je zgrabilo. Naravnost gnjivo je, kako dosledno in politično znajo ti gospodje misliti. Marsikdo naših čitateljev se gotovo še spominja, kako so ravno isti listi pozivali ruskega carja, naj ustavi vojsko proti Turku, naj naredi mir na Balkanu itd. Sedaj ko je car res posegel vmes in storil tako važen korak, da se ga danes še morda ne da niti dovolj ceniti, sedaj pa se je zagnala »Reichsposta« v carja, češ, kaj ima on na Balkanu iskati, čemu se on vtika v balkanske zadeve itd.

Kakor se vidi, uredništvo »Reichsposte« ni zadovoljno s to najnovejšo točko v balkanskem vprašanju, ker je ta točka seveda zopet nov dokaz slovanske solidarnosti in vzajemnosti. Ruska politika je s tem zopet dosegla novo zmago in sedaj stoji ves Balkan pod ruskim vplivom. To je, kar jezi nemške politike. Oni niso v svoji nadutosti iz daleka razumeli pomena balkanske politike in zgodovina je šla preko njih na dnevni red. Žalibog ti ptiči s svojo oholostjo in svojim neznanjem niso oškodovali le Nemcev, ampak širna Avstrija mora trpeti vsled takih negodnih petelinov.

Dobrica Samoradska.

Poljski: I. Kraszewski.

(Dalje.)

Oni pa je zardel, ostal, obrisal prah s kolena, in odšel. Mati je lomila z rokama, ker to je bila znamenita »partija« oče se je razsrdil nad Agato ali odvrnila je uljudno pa odločno:

»Ne bom se možila.«

»Blazniš!« ponavlja mati.

»Ali čemu pa ne?« vpraša oče.

»Zato ne, mili oče,« odvrne Dobrica, »ker ne vidim nikjer zakonske sreče, nisem ustvarjena k popustljivosti in nočem biti odgovorna za srečo druge osebe.«

Oče jo pogleda zavzeto.

»Glejte no, kako umna je!« je mrmral, »jedva se jej je posušilo mleka na bradi, pa že ima svojo voljo!«

Onega snubača ni bilo moč več privabiti; štel se je zelo razžaljenega, da ga gospica ne mara in da mu pove to v

obraz. Roditelji so pustili tačas hčer na miru, in bavila se je z gospodinjstvom po navadi kot poprej.

Morda so tudi uvideli, da bi ne izhajali lahko brez nje, tako jim je bila potrebna doma: niti trenutka ni zamenjala, niti hipa ni posedala in pri delu jej nikdar ni pošla dobra volja, tako da so jo slišali prepevati po vsej hiši. Če se je oglasila pesem, pa so dejali: To je gotovo Dobrica! Vsi so potrebovali njeno službo; oče, mati, sestre, brati, da, tudi služabniki, in vsi so jo imeli radi, dasi ni nikomur prizanesla z resnico razen starišem. Brez vsake prošnje je povedala vsakemu smelo v oči, kar je mislila, a branila je goreče nepriznane, pa jim povedala prav žrno še tako trpko resnico.

V tem so se pomogle ostale hčere, kakor je šlo; Dobrica pa, ki je pošiljala snubače k sestram, je ostala sama pri roditeljih in bratih. Oče je nenadoma obubožal, bodočnost je postajala vedno temnejša, vasica je visela ni nitki; imela se je že prodati na javni dražbi —

v tem je umrla mati, izmučena od vednih preprirov.

II.

Oče se je kmalu na to spet poročil z ubogo deklico, dasi ni imel skoro niti svojega kottiča in je imel toliko rodbine. Prišla je mačeha skoro iste starosti kot Dobrica. Ko jo je zagledala v hiši in je spoznala v njej krepkega neprijatelja, sklenila je: da jo spravi v zakon, ali pa jo pošlje kam v službo, da se je reši. Ali z Dobrico ni šlo tako lahko; prenašala je hladno, kar jo je zadelo — trdna kot zid.

Če jo je silil jok, pa je šla v kottič, pojokala, pa si umila oči s hladno vodo in se vrnila vesela, a mirna v sobo na delo. Mlada mačeha si je izmišljala razna sredstva, s katerimi jo je preganjala; stiskala jo je najtežjim delom, se kregala, srdila, jo žalila na vsakovrstne načine, šuntala očeta proti hčeri misleč, da jo tako užene; da se uda ali uteče iz hiše — ali ušla se je. Dobrica je prebila burjo, prepir, preganjanje, nedostatke

in ni mislila na to, da bi zapustila očeto vo hišo. Imela je še vedno snubačev dovolj, ali odbijala jih je: »Ne mislim na poroko!«

Očetu je bilo to sitno, kajti udajal se je ženi — kot drugi stari možje, in tedaj se odloči, da jo naposled mora dati kam v zakon.

»Kaj pa ti prihaja na um« vsklikne oče, ko je bil izvedel, da je zopet zavrnila snubača »saj nisem jaz večen, in kaj bo, ako boš odvisna od milosti mačehine in svojih bratov?«

»Nu, potem pa?« je pomislil; kako si uredim svoje življenje,« odvrne dekle.

»Pametuj, da nemaš niti groša.«

»Kaj, ali niso še bolj ubožni ljudje? Pa delala bom!«

Stari Samoradski se je razsrdil, pljunil in dal pokoj. Dobrica je šla v svojo sobivo na vrh, — kamor so jo bili zapodili po prihodu mlade mačehine — tam je zaplakala, pomolila, obrisala si solze, pa jela — prepevati. Eh, kaj, ali sem mari porcelanasta punčka?!

(Dalje pride.)

izlet in sicer na ravno tista uzorna posestva. Potemtakem bodo tudi gojenci slovenske deželne kmetijske šole šli agitirati v Furlanijo za italijanske liberalne poslance.

Sokolsko ogledalo. — Že večkrat smo poudarjali, da dandanes naše sokolstvo ni več to, kar je bilo nekdaj. Nekdaj je prešinjala sokole edino le narodna ideja, dandanes pa se čutijo tiči - sokoliči poklicane, da pobijajo klerikalnega zmaja in da širijo znano »prosveto«, radi katere joče toliko mater in toliko premoženj gre pod zlo. To velja pa le za naše in češke sokole, ne pa za hrvatske in poljske. Starosta hrvatske sokolske zveze vseučiliški profesor dr. Lazar Car, je tudi predsednik Marijine družbe. Naši svobodomiselni sokoli so postali besni, ko so to zvedeli. Današnji »Slov. narod« ga psuje z »devičarjem«, češ da je sokolska ideja nezdržljiva s krščanstvom. Tu naj se »špegajo« oni, ki se pri nas v današnjih razmerah ogrevajo za sokolstvo.

Slovensko liberalno učiteljstvo v socialdemokraškem taboru. — Glasilo slovenskih socialnih demokratov »Zarja« priobčuje poziv na slovensko liberalno učiteljstvo, naj pri prihodnjih deželnozborskih volitvah agitira za kandidate socialdemokratske stranke. Ta poziv je spisal učitelj s Krasa, ki se je podpisal »Ta rus«. Značilno je, kako sodijo liberalni učitelji na Krasu sedaj o dr. Gregorinu, za katerega so pri zadnjih državnozborskih volitvah strastno agitirali. V »Zarji« pišejo o njem: »Iz tega razvidimo, da je Gregorin več škodoval nego koristil v parlamentu in srečnejši bi bil Kras brez takega poslanca. Zavedno učiteljstvo mora pri prihodnjih deželnozborskih volitvah pokazati hrbet takim kandidatom in v doseg svojega cilja iti v boj za kandidate socialno demokratične stranke«.

Pač značilna sodba dr. Gregorinovi volilcev o njem!

Kdaj je Kres? Opozoriti se nam zdi potrebno — ker se zdi, da splošno še ni znano in tudi nekateri koledarji to še vedno napačno naznanjajo — da po novi odredbi sv. stolice o praznikih god sv. Janeza Krstnika ni več 24. junija, ampak vsako leto v nedeljo pred praznikom sv. Petra; torej letos 22. junija. Kresovi naj se torej ne zažigajo 23. zvečer, ampak v soboto, 21. junija zvečer!

Naznanilo o začetku šolskega leta 1913-1914. na c. kr. drž. gimnaziji v Gorici. A) Vpisovanje učencev, nanovo vstopajočim v prvi razred (s slovenskim učnim jezikom): I. Vpisovalo se bo za prvi razred v poletnem roku dne 29. junija od 8 do 12 ure v I. nadstropju v 3. d. razredu gimnazije. Ta dan naj učenci v spremstvu staršev ali njih namestnikov ali pa po pošti predložijo sledeča izkazila: 1.) krstni (ali rojstni) list, s katerim učenec dokaže, da je deseto leto že končal, ali da ga bo končal še v l. 1913. 2.) Obiskovalno izpričevalo (šolsko naznanilo itd.) kot dokaz dosedanje ljudskošolske izobrazbe. NB. Na prepozne prijave se ne bo oziralo. Tisti starši, ki nameravajo svoje sinove vpisati in dati izprašati šele v jesenskem roku, so prošeni, da to naznanijo ravnateljstvu ali pismeno ali ustno že do dne 15. julija. II. Sprejemni izpiti se bodo v poletnem roku vršili dne 5. julija od 9. do 12. ure dopoldne pismeno, od 3. ure dalje ustno. NB. Učenci morajo priti točno ob napovedani uri. Opombi: 1.) Uspeh izpita se pove še istega dne. 2.) Prepovedano je istovrstni izpit ponavljati bodisi na istem ali na drugem zavalu.

Pozor pri kopanju. Ob Soči je pričelo jako živahno življenje in otroci in tudi odrasli se v velikem številu kopajo. Goriški magistrat opozarja, da na nekaterih krajih v Soči je prepovedano se kopati. Na onih krajih pa, kjer je dovoljeno se kopati, morajo imeti oni, ki se kopajo, kopanju primerno obleko, si-

cer bodo kaznovani. — K temu si dovoljujemo še opomniti: Čas kopanja je čas nevarnosti. Že neštetokrat smo opozarjali stariše in druge, naj otrok brez nadzorstva ne puščaj v vodo. Koliko nesreč se je že pripetilo. In danes ponovno opozarjamo stariše v mestu in na deželi: Pazite na otroke, ne puščajte jih same v vodo.

Prehod čez železniški most pri Barki. Goriški magistrat naznanja, da bo prehod čez železniški most pri Barki od 1. julija dalje zaprt. Ta vest je vzbudila veliko nevoljo med podgoriskim, posebno pa med ločniškim prebivalstvom, ki se je tega prehoda v obilni meri posluževalo. A tudi Goričani so radi hodili čez ta železniški most. — Nevolja meščanov zaradi te prepovedi je razvidna tudi iz tega, da je neki goriški Italijan zapisal na dotični razglas magistrata, ki je nalepljen na mestni hiši tik ljudskega vrta to-le vprašanje: »Perche! Prego di risponder! Alcuni cittadini. — Altrimenti faremo la rivoluzione, e il comune liberale andrà in aria!«

Pretep med vojaki. V nedeljo so se stepli v Mozerjevi gostilni na Tržaški cesti vojaki med seboj. Pri tem je bil eden ranjen na glavi.

Znano Jeretičevo papirno trgovino pred nadškofijo v Gorici je kupil danes na javni dražbi znani trgovec Braunitzer za 12.500 K.

Zaradi tatvine sta bila obsojena Franc Sokol iz Tolmina na 15 mesecev in Marija Hvala tudi iz Tolmina na pet mesecev težke ječe. Marija Hvala je namreč zapustila svojega moža ter se pridružila Sokolu.

Poskušena tatvina. Soprog dr. Verzeznassija je bila ukradena v kavarni Evropa torba, v kateri je bilo razun drugih reči tudi 14 K. Sum je padel na delavca Brumat, ki je sedel tam v bližini in ki se je bil malo prej odstranil. Stvar se je javila policiji, ki je Brumata prišla na Travniku. Pri preiskavi so našli pri njem 14 K in nekaj vinarjev. Brumata so po zaslišanju izpustili in stvar javili državnemu pravdnistvu.

Padel je 56letni Franc Širok iz Solkana, ki se je zvečer nekoliko vinjen vračal domov, na vratih svojega stanovanja ter si zlomil pri tem desno nogo. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico usmiljenih bratov.

Samomor vojaka v Tolminu. Dne 11. t. m. se je ustrelil v Tolminu prostak pri 14. stotniji 19. pešpolka I. David, doma iz Raaba na Ogrskem. Doma zapuščal ženo in tri otroke. Vzrok samomora je neznan.

Cepjenje koz v okrožju c. kr. okr. šolskega sveta za goriško okolico se je vršilo koncem maja in začetkom junija.

»Gospodarska zadruga« za goriško okolico je pričela včeraj trgovino s krompirjem. Sodi se, da bodo naši kmetovalci oškodovani po suši za okroglo 400.000 K.

Učiteljske vesti. Gosp. Jos. Bitežnik, učitelj v Ločniku je dobil dopust do konca šol. leta zaradi bolezni. Nadomešča ga g.čna Emilija Črnigoj. — Suplentinja v Ozeljanu g.čna Alojzija Podbršček je dobila 14-dnevni dopust radi bolezni. — Učiteljica v Kronbergu g.čna Ljudmila Medvešek je dobila 1 mesec dopusta zaradi bolezni. Nadomešča jo g. Emilija Mizerit.

V gradeško morskopopališče je poslal deželni odbor 10 slovenskih in 10 italijanskih škrofuloznih otrok na deželne stroške. Slovenski škrofulozni otroci so ti-le: Trampuš Alojzij z Banjšic, Bratina Ludvik iz Gojač, Podgornik Rozalija iz Oseka, Krkoč Cirila iz Sela, Lozer Viktor iz Vrtovina, Zavadlav Avguščina iz Vel. Dola, Štrukelj Venceslav iz Šempasa, Plaglavec Franc iz Čepovana, Pelicon Franc iz Dornberga in Medvešek Angela iz Gorice.

Zgradba vodovoda na Rojcah. Občina Št. Andrež namerava zgraditi na Rojcah vodovod, ki bo šel iz Tannerjeve ledenice. Deželni odbor je že dal potrebno dovoljenje. Ta vodovod je po-

sebenno potreben za kmetovalce v času suše, iz katerega bodo zajemali vodo za zalivanje zelenjadi.

Občinske ceste v Lokovcu so v slabem stanju. Občina je uložila prošnjo za deželno podporo, o kateri se bo razpravljalo v deželnem zboru. Deželni odbor bo predložil to prošnjo deželnemu zboru s toplin priporočilom.

Cesto Osek - Tišlerski Kal. Včeraj se je vršil komisijonelni pregled podrobnih načrtov nove projektirane ceste od Sv. Lucije pri Oseku skozi Vitovlje proti Trnovem. Obhoda so se udeležili zastopnik c. kr. namestništva, c. kr. glavarstva, dež. odbora, gozdne urada, župani iz Šempasa, Vitovlj in Ozeljana in dva zastopnika cestnega odbora za goriško okolico.

V občinskem domu se je najprej razpravljalo vprašanje, kako se bodo krili stroški, ki znašajo 235.000 K. O tem se je vršila obširna debata, v kateri sta posegla v prilog stvari med drugimi tudi župnik Grča in prof. Berbuč. Ko se je to vprašanje končno ugodno rešilo in se je tudi glede vzdrževanja ceste potrebno ukrenilo, je prehodila komisija projektirano črto, katera je bila po večini odobrena.

Vabilo k veselici, katero priredi šolska mladina v Dornbergu dne 22. junija ob 4. uri pop. v dvorani »Hranilnice in posojilnice«. Vspored: 1. Kosi: »Mak« petje s prizorom. 2. Mara Gregoričeva: »Darežljivi otroci«, igrice v petih prizorčkih. 3. Kosi: »Pripovedka o nosku«, petje s prizorom. 4. A. Span: »Hojka« 3 prizori z živo sliko. 5. »Mladji šolarček«, »Bolna punčka«, »Deklica in piške«, prizorček. 6. Mara Gregoričeva: Kulepetavi Miček, vesela igrice v enem dejanju. 7. Kosi: »Kosova gostija«, spevoigra. 8. »Počitek po delu« živa slika. 9. Rape: »Po zmagi« nastop z deklamacijo in petjem. 10. »Venček slovenskih pesmi«, petje. 11. Silvin Sardenko: »Biseri in cekini«, dramatska slika v enem dejanju. Vstopnina: Sedež 80 v, stojišče 50 v.

Nagla smrt. Iz Vipolž nam poročajo, da je zadela srčna kap 60-letnega Luko Bregantiča, poljedelskega delavca, rojenega v Šmartnem. Delal je na polju in se nakrat zgrudil mrtev na tla. Prišla je tja sodna komisija, ki je konstatirala, da je Luko Bregantiča zadela srčna kap.

Deželni šolski svet je priporočil učiteljstvu, naj se osebno udeležuje strelnih vaj pri strelnih društvih v deželi.

Central Bio. Vodstvo kinematografičnega podjetja CENTRAL BIO naznanja, da se bo predstavljala dne 25—28 t. m. velikanska drama »Ljudje med ljudmi« (Les Misérables) po romanu Viktor Hugo. Omenjeni film je vzbujal po svoji vsebini po celem svetu velikansko pozornost. Na Dunaju predstavljal se je ta film v nekem prvem kinematografu skozi 2 meseca nepretrgoma. Kakor se sliši, je zanimanje v Gorici za to izvanredno delo vsestransko.

Pritisk tujcev v Trst. V Trst in v primorska kopališča tišči letos toliko tujcev, da v hotelih — vsaj v tržaških — skoro ni dobiti sobe, če ni bila že dolgo prej naročena. Društvo za promet s tujci v Trstu išče sedaj za tujce privatnih sob.

Strašna najdba. Z Reke poročajo: Delavci na Delti Fiumarski so dne 11. t. m. opazili, da se iz nekega železnškega voza razširja neznosen duh. Ko so stvar preiskali, so našli v vozu ležati možko truplo, po obleki soditi, slovenskega delavca. Obraz je bil obrnjen na znotraj. Mož je bil že nad teden dni mrtev in ves razjeden od črvov. Kdo je bil, se ni moglo dognati, ker je bil obraz že docela razjeden. Voz je bil založen s hlodi, daljšimi in krajšimi. Ob krajših je bilo ravno toliko prostora, da se je lahko vlegel človek. Menda je nesrečnež na tem prostoru zaspal, med vožnjo pa so se hlodi premaknili in mu zdrobili glavo.

Mumps razsaja med vojaštvom 2. bosanskega polka v Gradcu. Bolniki so deloma v bolnišnici deloma pa v vojašnici, kjer so spremenili več sob v »marodecimre«. Bolezen so baje prenesli rezervisti iz Bosne.

Poljaki na katoliškem shodu v Ljubljani. Med Poljaki vlada veliko zanimanje za slovenski katoliški shod. V Krakovu, v Varšavi, v Poznanju in v Lvovu so se ustanovili odbori, ki skrbijo za udeležbo. V četrtek zvečer je imel krakovski odbor sejo pod predsedništvom dvornega svetnika, profesorja medicine na vseučilišču dr. Vicherkiewicz. Izdal se je oklic na Poljake, naj se udeležijo shoda. Podpisali so ga med drugimi: predsednik znanstvene akademije ekscelenca grof Stanislaw Tarnowski, dvorni svetnik in bivši vseučiliški rektor Moravski, kot protektor škof krakovski knez Adam Štefan Sapieha in cela vrsta drugih veljavnih mož. Shoda se udeležijo, ako ne pride nepričakovana ovira, tudi krakovski škof knez Sapieha.

Par prav pametnih nasvetov čitamo te dni v nekaterih nemških listih. O priliki zaključitve šolskega leta pravijo n. pr. je potrebno, da se nekoliko pregleda in preračuna, kaj bo z mladino. Nemci uvedevajo, da mnogo mladeži v šolah ne vspeva in zato je treba iskati drugih poti. Nekateri ne vspevajo radi nenačrtovitosti, drugi zopet radi slabih gmotnih razmer. Oboje je dandanes velika zapreka. Tudi pri nas na Goriškem je približno enako. Marsikdo sili v šole, a nima talenta, dosti jih pa sili v višje šole, ki nimajo nobene gmotne zaslombe. Včasih je bilo lažje dobiti podpore v denarju ali v hrani, ker je bilo dijakov manj, dandanes jih je ogromno dosti in na vsakega pride le malenkost. Zato pa je naši mladini in starišem treba nujno priporočati, da se obrnejo otroci tudi v obrt in trgovino, ker v šolah bodo shajali le res najbolj pridni. V obrtniki pa je dandanes kruha še obilo za pridne in delavne roke. Na vsak način je za dotičnika boljši, ako ima dobro trdno obrt, ki moža pošteno redi, kot pa da se s silo in tržavo rine od razreda do razreda. V narodnem oziru s tem le pridobimo, ker tudi srednji stan mora biti naša narodna opora. Boljše je za nas trden, dober obrtnik kot pa deset faliranih advokatskih pisarjev.

Poučne volitve. — Na Moravskem se vršijo zdaj deželnozborske volitve. V nedeljo so končale ožje volitve v splošni kuriji. Katoličani, t. j. katoliško narodna konservativna stranka in krščansko-socialna stranka, so izgubili dva mandata, ker so se v ožjih volitvah združili proti njim vsi »protiklerikalni« elementi.

Redl—Lipovščak. Vspričo neverjetno obzirnega postopanja vojaških oblastev napram generalnemu vohunu Redlu, ki so mu dali priložnost, da se je s samoumorom odtegnil sodbi na tem svetu, vzbujajo pozornost strogo postopanje istih činiteljev proti zaslužnemu generalnemu majorju Hrvatu Lipovščaku, ki je bil, ko je dosegel že s 40. letom čin generala in veljal za izredno sposobnega častnika, nenadoma umirovljen. Zakaj? General Lipovščak je bil dodeljen glavnemu štabu armadnega poveljstva v Sarajevu ter je imel nadzorovati tudi čete ob srbski meji in poročati o gibanju srbske vojske. Docim sta bila armadno poveljstvo in generalni štab poučena, da je Srbija ob meji združila mnogo vojaštva, je general Lipovščak na podlagi lastnega opazovanja poročal, da to ni res, ter se izrazil, da naši ukrepi ob srbski meji niso bili potrebni. Predstojniki pa se na njegovo strokovno mnenje niso kar nič ozrli. Nato je Lipovščak kabinetni pisarni cesarjevi sami poročal o resničnem položaju na srbski meji; v zahvalo za to, da je storil svojo vojaško dolžnost, je dobil — plavo polo. Ni pač zastopil naše modre zunanje politike! V tej zadevi bi malo luči prav nič ne škodovalo.

Zakon o nalezljivih boleznih.

»Državni zakonik« je priobčil kakor smo že kratko omenili, dne 25. apr. zakon o nalezljivih boleznih, kakor ga je sklenila zbornica poslancev in gosposka zbornica. Zakon navaja 17 bolezni, ki spadajo med nalezljive n. pr. šarlah, difterija, tifus, griča, kozice, kolera, kuga, gobe, egiptovska očesna bolezen, rumena mrzlica, črnica, smrkavost, steklina in še nekatere.

Kakor hitro se kje kaka teh bolezni pojavi, je treba to nemudoma naznaniti politični višji oblasti. Posebno so dolžne sledeče osebe sumljive slučaje takoj naznaniti: zdravniki, babice, hišni gospodarji, bolniški oskrbniki, predstojniki šol, gostilničarji glede oseb, ki so pri njih prenočevale, živinozdravniki in ogledniki. Politična oblast je potem dolžna storiti vse potrebne korake, da se bolezen omeji ali zatré. Z ozirom na hitro razširjenje nekaterih kužnih bolezni so obvezane občine hitro poskrbeti za to, da se dotični bolnik loči od drugih ljudi, če je le mogoče naj se prenese v bolnišnico. Za to bi morale imeti občine primerne priprave, kar se bo še uredbenim potom naročilo. Prostore, kjer je ležal bolnik, je treba uradno nazkuziti. Ako so kaki predmeti manj uredni, je najboljša, da se jih uniči.

Važna je točka 10. nove postave, ki govori o vodi, studencih in vodnjakih v okuženih krajih. Ker se nekatere bolezni ravno potom vode črpa da naglo razširjajo, zato je potreba v tem oziru jako stroge kontrole. Zato določuje ta točka, da je treba zapreti v okuženih krajih vse sumljive vodnjake, studence, posebno pa prepovedati pranje in snajenje perila in posode ob vodnjakih in studencih.

Ravno tako lahko politična oblast v hudih slučajih prepove prevažanje krme in živil iz enega kraja v drugega, ker je nevarnost okužitve po hrani jako velika.

Posebno je treba omeniti tudi točko 12, ki prepoveduje vsako posedanje in večerno zbiranje pri mrličih, ki so umrli za kužno boleznijo.

Da se bolezni ne prenašajo, morajo biti sumljive osebe več časa pod zdravniškim nadzorstvom, šole morajo biti zaprte, krošnjarenje je prepovedano, po potrebi se zapro tudi tvornice in druga industrijska podjetja.

Da se ljudstvo lažje varuje, morajo biti okužene hiše posebno zaznamovane. Ta znamenja morajo ostati tako dolgo, da je bolezen popolnoma končala. (točka 27.)

Za vse pri razkuževanju uničene predmete dobijo lastniki odškodnino. Za predmete pa, ki so bili last kake javne korporacije: države, dežele, občine, šole itd. se ne plača nikake odškodnine. Ako bi pa oseba, katere predmeti so se pri razkuževanju morali uničiti, zakrivila kaj proti temu zakonu, tudi ne dobi nobene odškodnine.

Tudi delavci, ki so bili radi kužne bolezni brez svoje krivde brez zaslužka, dobe povrnjenih 60% svoje navadne dnevne plače. Za te odškodnine se je treba oglasiti vsaj 30 dni po razkužitvi pri tozadevni politični oblasti, na pozneje došle prijave se oblasti niso dolžne ozirati. Ako se zgodi, da v času in kraju kužne bolezni pobere smrt kakega službojočega zdravnika ali strežnika tedaj je za njih udove in otroke presklbljeno po točki 34 in 35.

Stroške za razkuževanje, za preskrbovanje bolnikov, za pobijanje sumljivih živali, za odškodnine itd. nosi po veliki večini država sama. Občine prispevajo le polovico stroškov za razkužila, kar se tiče posameznih strank, bo pa o tem določil še le tozadevni deželni zakon. Zato pa zahteva tudi postava, da se te točke natančno izvršujejo, drugače sledijo kazni, ki so odmerjene z zapornom do osem ali celo štirinajst dni, ali pa v denarju do 200 kron.

Ako pa kdo vedoma zagreši kako razširjenje kužnih bolezni, katere so po-

vzročile morda smrt kakega človeka, ta naj se kaznuje po § 335 kaz. zakonika, to je z zapornom od 6 mesecev do enega leta. Ako pa so radi tega v nevarnosti celi okraj, tedaj se mu kazni lahko podoštri po § 337, to je kazni z zapornom do 3 let.

Ta zakon je stopil v veljavo z dnem razglasitve in upamo, da smo marsikomu vstregli s temi vrsticami. Hvala Bogu, že dolgo vrsto let nismo imeli z nalezljivimi boleznimi posebnega opravka, a ne ve se nikdar, kaj pride. Zato je pa prav, da smo vedno pozorni, da se tako obvarujemo škode in kazni.

Dopisi.

Iz Sovodenj. (P o ž a r.) Minulo soboto popoldne je nastal požar na železniškem nasipu v Sovodnjah, ki je napravil še precej škode. Zgorelo je mnogo sena, trave in drugega. Kako je nastal požar? Iskre iz lokomotive so priletele v suho travo, ki se je užgala in ogenj se je naglo širil. Gasit so prišli železniški delavci, ki so imeli posla skoraj do polnoči. Naj omenimo še, da so iskre iz lokomotive zažgale travo in suhljad na več krajih in sicer v soboto. Pravijo, da so imeli slabo kurivo. — V nedeljo popoldne pa je nastal požar na »Produ« ob Soči. Zgorelo je več trave in drugega grmičja. Ogenj so kmalu pogasili. — Pred nekaj dnevi pa je zgorela v Sovodnjah kopa stelje nekemu posestniku ob Vipavi. Zgorela je cela. — Torej požar za požarom. Ljudje, pazite, posebno sedaj ob tej suši! Otrokom žveplenk ne dajte v roke! Tudi kadilci bodite previdni in pazite, kam vržete še gorečo smodko.

Iz Gradeža. Sliši se, da pride v Gradež nadvojvoda Leopold Salvator s celo družino. Naselil bi se baje rad v vilah Bianchi; a ker so pa iste zasedene, se naseli v novi vili »Imperial«. — Vreme za kopališčarje je jako ugodno, — za hotelirje in služabnike polje ugodno in rodovitno. Ni nesreče brez sreče. Poljedelci gotovo pričakujejo potrebne dežja, med tem ko si gospoda kopališčarji prav nič ne želijo dežja. Seveda, kdor ima stotisočake naloženega denarja, mu jih ne vzame ne suša ne toča. Gradežki hotelirji bi bili zadovoljni, da bi dež ne padal celo tja do septembra. — Zdravniški kuratorij priredi vsaki teden parkrat lepe zabavne večere za letoviščarje. Prireja izlete na odprto morje z razsvetljavo, ali pa tudi razne zabave v mestu samem. Prireja izredne koncerte, notranje zabavne večere, spušča umetne ognje itd. — Kopališčarjev je danes v Gradežu 3400. Tudi Slovencev je še precejšnje število. Tudi slovanski in slovenski častniki se dobe v Gradežu in sicer raznih političnih barv. Dobiva se jih pri goriškem knjigotrcu Wokulatu in pri drugih. Cena listom je dokaj visoka. Trgovci zahteva toliko, in če hočeš citati, moraš toliko plačati. Ne pomaga nič če se sklicuješ na ceno, ki je natisnjena v glavi lista.

Politični pregled.

Preosnova vlade?

»Prager Tagblatt« poroča, da se namerava deloma vlada preosnovati in da so se stavili češkim agrarcem po posredovalcih predlogi. Sodelujejo baje tudi nekateri krščanskosocialni vodilni politiki.

Novo bolgarsko ministerstvo.

Novo bolgarsko ministerstvo je sledeče sestavljeno: predsedstvo in zunanje stvari dr. Danev; notranje zadeve Madjarov; pouk Pejev; finance Teodorov; pravosodje Abrašev; vojsko general Kovačev; trgovino Burov; poljedelstvo Ludskanov; javna dela Jablanski; železniško Kristov.

Odgovor kralja Ferdinanda na carjevo brzojavko.

Besedilo brzojavnega odgovora kralja Ferdinanda z dne 11. t. m. na carjevo brzojavko, slove:

»Prejel sem brzojavko, v kateri Vaše Veličanstvo, v skrbi za mir in slovansko stvar, neposredno name apelira radi težke krize, katero napravljajo naši odnosi z našimi zavezniki in katero so žalitog provzročili ravno ti sami. Resnici na ljubo moram Vaše Veličanstvo opozoriti, da je moja vlada, globoko se zavedajoč odgovornosti, katero bi prevzela, če bi krenila na drugo pot, že v naprej ugodila čutstvom Veličanstva.

Že dne 13. aprila t. l. se je faktično obrnila na gospoda Sazonova s prošnjo, naj napravi konec razburjenju na obeh straneh meje in pozove obe strani, naj se podvržeta razsodbi, o kateri govori že pogodba.

Ta poziv se je tudi izvršil in moja vlada se je takoj odzvala. Kar se tiče srbske vlade, le nadaljuje ona s politiko, katere zadnji pojav, izjava ministerskega predsednika Pasića v skupščini, je izzvala v moji deželi tem večje ogorčenje, ker je bila prečitana ravno v trenutku, ko se je pripravljala sestanek ministerskih predsednikov. Vaše Veličanstvo bo torej gotovo priznalo, da je Bolgarska ostala pri svoji besedi, ker še vedno pričakuje, da tudi Srbija na isti način in po njenem vzgledu sprejme razsodbo in da je ravno srbska vlada ona, ki s tem, da se izogiblje razsodbi in množi sovražne pojave proti Bolgarski, le povspesuje nevarnost bratomornega boja.

Ta boj bi jaz in moja vlada bolj obžalovala, kakor kdorkoli drugi. Mi se mu hočemo iskreno izogniti, vendar pa se ne moremo ustavljati soglasnim čutom ogorčenja, katero povzročajo po tolikih naporih in sijajnih zmagah, mojemu narodu poskusi naših zaveznikov, ki ga hočejo pravici in poštenosti v zasmeš oropati svetih sadov teh naporov in zmag. Bolgarija nima samo pravice do Macedonije, ampak tudi neizogibne dolžnosti do prebivalstva, ki je bilo vedno bolgarsko in tudi hoče vedno ostati in Vaše Veličanstvo se gotovo spominja, da je te dolžnosti vsa leta priznala tudi Rusija!«

Odgovor kralja Petra na brzojavko ruskega carja.

Na brzojavko ruskega carja je odgovoril tudi srbski kralj Peter. O vsebini te brzojavke še ve le toliko, da je Srbija vsprejela razsodišče Rusije. Sicer so drugi listi objavili obširnejšo vsebino odgovora, toda to so le domnevanja. Odgovor srbskega kralja se ni in se ne bo objavil.

Ministerski predsedniki balkanskih držav povabljeni v Peterburg.

Iz Peterburga se poroča, da se smatra odgovor bolgarskega cara in srbskega kralja na carjevo brzojavko za ugodna in da je vsled tega zunanji minister Sazonov pozval ministerske predsednike štirih balkanskih držav, naj se čimprej podajo v Peterburg, da se tam snidejo h konferenci.

Upori v bolgarski armadi?

Razni evropski listi so objavili v zadnjem času tendenciozne vesti, da so se vršili med bolgarskim vojaštvom upori, ker je vojaštvo bilo baje nasprotno novi vojski. Bolgarska brzojavna agencija pa odločno dementira te vesti ter pravi, da je bila disciplina bolgarskega vojaštva vedno uzorna.

Darovi

Za »Šolski Dom«

je prejelo naše upravništvo: prof. Šubie 2 K. Srčna hvala!

Domače in razne vesti.

Odlikovanji. Sv. Oče papež Pij X. je imenoval za svoja tajna komornika šol. svet. na tukajšnji realki preč. g. dr. Hilarija Zorn in pa knezonadškofijskega kancelarja preč. g. Aleksandra Zamparo. Preč. g. dr. Zorn je bil izven tega imenovan za presinodalnega izpraševalca. Čestitamo!

Imenovanje. Č. o. Stanko Škrabec iz družine čč. oo. goriških frančiškanov je imenovan za častnega konzistorialnega svetnika. — Čestitamo!

Vojni minister v Gorici. Danes zjutraj je prišel v strogem inkognitu v Gorico vojni minister fcm. vitez Krobotin in se je nastanil v hotelu »Südbahn«. V Gorici se ustavi tri dni in si bo ogledal vojaško kolesarsko dirko, ki je določena za 19. t. m. V času njegovega bivanja v Gorici se bode vršil v hotelu »Südbahn« sestanek primorskega častništva.

Veselica »Šolskega Doma«. Kakor že naznanjeno, se bode vršila veselica »Šolskega Doma« prihodnjo soboto ob 5. uri popoldne v veliki dvorani »Trgovskega Doma«, ki se bo v nedeljo v isti dvorani in ob istem času ponovila. Program veselice je velezanimiv. Prepričani smo, da se veselice udeleži tudi letos — kakor druga leta — mnogo našega občinstva. Prijatelji našega mestnega slovenskega šolskega naraščaja naj posetijo te veselice. Poleg nekaj lepih uric, katere bodo užili, bodo izročili goriškemu slovenstvu na oltar svoj dar v obliki vstopnine. Torej na veselo svidenje prihodnjo soboto in nedeljo v dvorani »Trgovskega Doma«.

Vspored veselice je naslednji: 1. Vinko Vodopivec: »Pozdrav«. Čvetoroglasni ženski zbor. 2. S. Gregorčič: »Veseli pastir«. Deklamacija. 3. »Na plan«. Mešan zbor »Šolskodomsk« mladine. 4. Pagliaruzzi: »Stari Hajduk«. Deklamacija. 5. »Dve lasulji v boju«. Enodejanska šaloigra. 6. Iv. pl. Zajc op. 573. »Ružica i slavulj«. Čvetoroglasen ženski zbor. 7. Telovadni nastop dečkov. 8. Živa podoba »Žetev«. Vstopnina: za osebo s sedežem v prvih treh vrstah 2 K, v 4., 5., 6. in 7. vrsti 1 K 20 v., v naslednjih vrstah 80 v., stojišča 40 v. — Sedeži na balkonu po 1 K 20 v.

Volitvene vrtnice. Deželni odbor je priredil v Tapoljanu v Furlaniji skupno razdelitev nagrad za vzorne hleve, svinjake i t. d. ter spojil s tem tudi predpisan poletni izlet gojencev italijanskega oddelka kmet. šole. Ker daje vlada po veliki meri denar za označene nagrade, povabil je dež. odbor — kakor umevno samo ob sebi — tudi c. kr. okrajnega glavarja, namestništvo in druge vladne zastopnike k tej — recimo — slovesni razdelitvi. Če vabi deželni odbor vladne zastopnike, zahteva uljudnost, da jih tudi sprejme. To se je tudi zgodilo. Odbor je sprejel in spremljal te zastopnike najprej v Beljan, kjer je dobro urejeno deželno poskuševališče za vrtnice, spremljal jih je tudi v Villo Vicentino, kjer so si gospodje in gojenci kmetijske šole ogledali uzorno posestvo francoske cesarice Evgenije, ter vsi skupaj so prišli naposled k razdelitvi nagrad v Tapoljan.

To jednostavno dejstvo je razburilo živce nervoznega lista »L' Eco«, ki vidi v tem le agitacijo za prihodnje deželnozborske volitve, da napada shod in one, ki so se ga udeležili, posebej še slovenska odbornika.

Da je napadla vsled tega tudi »Soča«, slov. odbornika in ju nekako sumniči, da sta delala stafažo laškim kandidatom na deželne stroške, to ne osupi nobenega resnega goriškega Slovenca; to je le »špiža« za pristaše tega lista.

Toda tudi neki drugi slovenski list se huduje in spodtika nad grehi dež. slovenskih odbornikov, ki sta šla posvečavati razstavo goveje živine v Tapoljan, katere tam nikdar ni bilo.

Ako bi bili dež. odbor in posebej še slov. odbornika toli neuljudna, da bi se ne bila udeležila tega sprejema, no potem bi bil ta list še bolj udriljal po njih. Je pač tako, kakor je govoril sam s seboj mož, ki je šel v nedeljo vinjen domov, rekoč: Žena, ako si mi pustila večerjo, te pretepem, ker veš, da jaz v nedeljo navadno ne večerjam doma; če pa me ne čaka večerja, potem bo še le ogenj v strehi.

Prihodnjič napravijo tudi gojenci slovenske deželne kmetijske šole tak

Pristop k papeškim arhivom je letos zopet razširjen v toliko, da bodo kmalu pristopni tudi znameniti arhivi Rota, kjer se hranijo dokumenti glede duhovščine in glede verskega življenja katoličanov. Prvi je bil odprt kakor znano vatikanski arhiv za časa Leona XIII., za kar se je posebno prizadeval znani učenjak-zgodovinar Sickel.

Bernè v Gorici

v soboto 21. in nedeljo 22. t. m.
hotel

„pri treh kronah“

KILE

vsled napora in izpad čreves
Kontenzija zajamčena.
Brez operacije.

Poskušnje se delajo v **navzočnosti** tako, da interese
možki, ženske, otroci sploh vsi
oni, ki imajo **kilo** bodisi tudi
najhujše vrste, se ista odpravi in
povrne bolniku zdravje in veselje
do vsakega dela, ki ga niso mo-
rali prej izvrševati.

Izdelki sistema Bernè
so najnovejši in lastna iznajdba
Radi tega zastopajo v ortopediji
eno glavnih mest.

Iste se lahko priporoča in
sklicuje na one gg. zdravnike, ki
nam izkazujejo svojo naklonjenost.
Sprejema se od 7.--12. ure
zjutraj in od 1. do 7. zveč.

Avstrijsko sadjarstvo.

Kakor marsikatera druga gospodar-
ska panoga je tudi naše avstrijsko sa-
djarstvo še precej nerazvito. Ne toliko
radi morebitnih elementarnih poškodb
kakor radi nepravilnega oskrbovanja
sadnega drevja, radi slabih tržnih zvez,
carine itd. Tudi glede sadjarstva bi bilo
treba marsikake reforme, da bi se ta
gospodarski del uredil in opravljal tako
kakor je dandanes potreba.

Že dosedaj je avstrijsko sadje sploh
dobro za eksport in vsako leto gre pri-
bližno za dva miliona kron sadja čez
mejo.

Po večini gre avstrijsko sadje v
Nemčijo, nekoliko v Rusijo, nekaj tudi v
Egipt itd.

Koncem l. 1911 izkazuje statistika
okoli 7 in pol milijonov kvintalov pridelan-
nega sadja, kar predstavlja tudi lepo de-
narno svoto. Največ sadja se je pridel-
alo na Češkem, najmanj v tržaškem
okrožju.

Goriška dežela je zastopana pri-
bližno s 50.000 kvintali. Istra proizvaja
okoli 10 tisoč kvintalov, Dalmacija okoli
40 tisoč.

Po svoji legi so avstrijske dežele
skrajno različne. Ene so gorate in skal-
nate, druge leže v planoti, ene so na se-
veru, druge na skrajnem jugu. Iz tega
sledi tudi velikanska mnogovrstnost
sadnega pridelka, od najfinejših smokev
do najnavadnejših lesnik. Ako pogleda-
mo tedaj posamezne dežele nekoliko po-
bližje, to ne bo ravno nezanimivo.

Na Nižje Avstrijskem gojijo razli-
čne vrste sadja in se posebno ozirajo na
svoj stalni trg na Dunaju. Kar pridelajo
cela dežela, skoro vse gre na dunajski
trg, le majhen del pride v eksportno tr-
govino. Drugače je že na Zgornje Av-
strijskem. Tam prevlada reja jabolk, ki
jih rabijo za jabolčni mošt. Ogromno
tega sadja pa gre tudi v Nemčijo. Šta-
jersko sadje je znano daleč okoli, po-
sebnost pa štajerska jabolka. Za domačo
rabo gojijo večinoma priprostejše vrste
in pa lesnike za mošt, za prodajo pa
pridelujejo štajerski sadjar celo vrsto fi-
nega sadja, ki ima odprto pot po celem
svetu. Štajersko sadje se prodaja pre-
težno v Egipt in na Grško, ravno tako
pa tudi v Berlin, Hamburg, Kiel in dru-
ga velika nemška mesta. Jako dosti sa-
dja pošilja štajerska dežela tudi na O-
gersko in v Srbijo, ker je zveza po
Dravi in Donavi skrajno ugodna. Koro-
ško sadje v celoti nima tiste urednosti
kot štajersko, vendar gre tudi na Ko-
roškem sadna trgovina dobro navzgor.
Največ se proda jabolk za mošt. Kranj-
sko sadje sicer ni ravno na posebni vi-
šini, a trgovci so si pridobili na Wir-
temberškem v južni Nemčiji stalne od-
jemalce in tako kmetovalci svoje pridel-
ke prav lahko prodajo.

Naše goriško sadje navadno ne gre
čez avstrijske meje, zato pa je radi svo-
je zgodnosti zelo visoke cene. Ravno
tako je tudi v Istri, kjer pridelujejo lepo
zgodnje sadje, posebno fige. Najbolj
znana so po svetu tirolska jabolka, ki
imajo svoje odjemalce po celi Nemčiji,
posebnost pa na Ruskem. Poleg jabolke
pridelujejo Tirolci v južnih okrajih iz-
borne črešnje in pa plemenite kostanje.
Češka dežela je znana po svojih krasnih
hruškah. Raznovrstna plemena so za-
stopana, vse dobi lahko kupca. Čehi tr-
gujejo z Nemčijo, na Švedsko, na Nor-
veško in na Angleško. Za njih kupčijo
je skrajno ugodna trgovska zveza po
reki Labi. Moravska dežela goji podob-
no Češki lepe plemenite hruške, poseb-
no dosti pa koščičastega sadja, češ-
pelj. Kar jih ne prodajo, jih prekuhajo
in shranijo, to je znani »povidl«. Širna
Galicija prideluje razmeroma malo sad-
ja in ga po večini proda čez mejo. Le
kakih 20% vsega pridelka ostane doma
v deželi.

Te vrstice seveda niso imele name-
na podati kako natančno sliko o našem
sadjarstvu in kupčiji s sadnimi pridelki.
Hoteli smo le opozoriti naše ljudstvo,
kako so razmere drugod, kako sadjarijo
in trgujejo drugod. Kdor se za to po-
sebnost zanima, naj se obrne na tozadev-
ni deželni urad, ki mu bo gotovo drage
volje postregel. Pri nas v deželi so tla
in razmere gotovo naravnost ugodne za
sadjerejo. Tudi v naših hribih bi bilo v
tem oziru lahko boljše. Seveda sadjar-
stvo dandanes zahteva tudi pametno in
razumno gojenje, ker drugače posestnik

ne proda nič. Skrbeti mora za lepo,
plemenito sadje, spraviti ga mora čedno
in nepobito na trg, potem bo dobil se-
veda tudi lahko kupca.

Ne moremo si kaj, da bi ob ti prili-
ki ne opozorili naših ljudi še enkrat, da
je tudi pri sadju snaga nujno po-
trebna. Kdor prinaša na trg sadje za-
vito v nečedne prte itd., temu se sadje
odvzame, ker je tako sadje lahko ne-
varno za zdravje. To ni »sekiranje«,
ampak mora biti: snaga je prva stvar
povsod, to naj si zapomnijo vsi oni, ki
prinašajo sadje na trg.

Zadnji teden so namreč prišla neka
poročila o takih nerednostih na goriš-
kem trgu že v nemške liste, kar našega
sadja gotovo nikjer ne priporoča. Na
sadju se namreč raznesejo razne kužne
bolezni kot tifus, kolera itd. prav rade,
zato priporočamo še enkrat prav res-
no: pazite povsod na snago. Ako se bo-
do naši sadjerejci ravnali po raznih
strokovnih navodilih in po migljajih ka-

„Konsumno društvo“

registrovana zadruga z omejenimi jamstvom

— v VRTOJBI —

vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

ki se vrši

v nedeljo 29. junija 1913. ob
3 in pol popol. v prostorih g.
Emila Saunik v Dol. Vrtojbi.

Dnevni red:

1. Prečitanje in podpis zapisnika zad-
njega obč. zbora.
2. Letno poročilo in potrjenje letnega ra-
čuna 1912.
3. Poročilo a) načelstva, b) nadzorstva.
4. Volitve 5 članov nadzorstva.
5. Raznoterosti.

K obilni udeležbi vabi

odbor

JOSIP BONANNI

naslednik T. Slabanja

srebrar in zlatar v Gorici ulica Morelli 12
odlikovan z zlato svetinjo

se priporoča vsem čč. cerkvenim oskrbništvom za
vsakovrstna izgotovila cerkvenega orodja. Plačuje
se tudi na obroke. Konkurenca v cenah izključena.
Cenike gratis franko na dom.

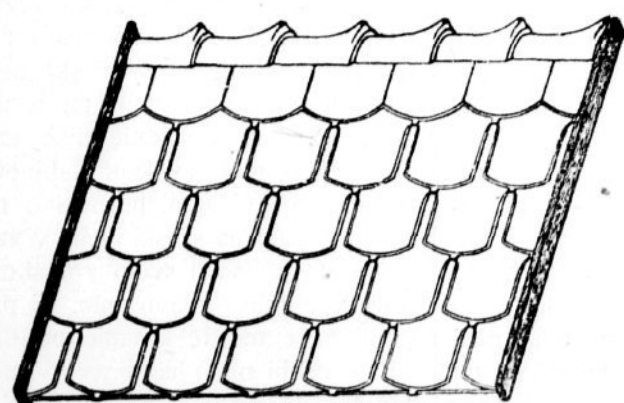
Kupujte samo dvokolesa
„ALTENA“, francoske
vrste, ki so najtrpežnejši
in na boljši bodisi za na-
vadno rabo ali za dirke v

Šivalni stroji Original „Victoria“
so najpraktičnejši za vsako hišo.
Isti služijo za vsakovrstno ši-
vanje in šitiranje (vezenje). Stroj
teče brezšumno in je jako trpe-
žen. Puške, samokrese, slamo-
reznice in vse v to stroko spa-
dajoče predmete se dobi po to-
varniški ceni pri trdku

Kerševani & Cuk,

GORICA — Stolni trg št. 9.

Patentirani strešniki „Ancora“.

napravi na navednih gladkih strešnikih (Flachziegel) se so eže perfektno zvezo cele strehe.
S patentiranimi „Ancora“, strešniki pokrite strehe
nudijo večjo varnost in trdnost kot vsaka druga
vrsta strešnikov. Estetičen utis! Cene jako primerne!
Priporočljivo za nove strehe ali pa za zamenjavo
starih streh tudi za bolj lahko strešino! M M

Najboljša priporočila!

Izključno zastopstvo za go-
riški, tolimski in vipavski
okraj ter za Kras:

O. Zajec Gorica,
Gospeska ul. 7.
TELEFON 107.

Kolumbovo jajce za po-
krivanje streh!

Potom ženjalne iznajdbe, ki se jo

